៦០

សេចក្តីប្រកាសជាសកល ស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស

ជាមួយនឹងអត្ថបទសំរាយក្រៅផ្លូវការ

ការិយាល័យនៃឧត្តមស្នងការអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្ស
ការិយាល័យប្រចាំនៅកម្ពុជា

60

UNIVERSAL DECLARATION OF HUMAN RIGHTS

Dignity and justice for all of us

នេះគឺជាការបោះពុម្ពផ្សាយដោយការិយាល័យនៃឧត្តមស្នងការអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្សក្នុងឱកាសខួបលើកទី៦០នៃការអនុម័តសេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សកាលពីឆ្នាំ១៩៤៨ និងខួបលើកទី១៥ នៃការអនុម័តរដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា កាលពីឆ្នាំ១៩៩៣។

United Nations Human Rights

OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER FOR HUMAN RIGHTS

សេចក្តីប្រកាសជាសកល ស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស

ជាមួយនឹងអត្ថបទសំរាយក្រៅផ្លូវការ ដើម្បីជួយសំរួលឱ្យយើងទាំងអស់គ្នាងាយយល់

បុព្វកថា

"មនុស្សទាំងអស់កើតមកមានសេរីភាព និងសមភាពក្នុងផ្នែកសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ និងសិទ្ធិ ។" (មាត្រា១)

សេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស ត្រូវបានអនុម័តដោយមហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ នៅថ្ងៃទី១០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៤៨ ។

មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិបានប្រកាស សេចក្តីប្រកាសជាសកលនេះថាជា "បទដ្ឋានរួមនៃសមិទ្ធផលសំរាប់ប្រជាជននិងប្រជាជាតិទាំងអស់" សេចក្តីប្រកាសជាសកលនេះ ចែងពីការយល់ឃើញជារួមមួយអំពីសិទ្ធិមនុស្ស និងសេរីភាពជាសារវន្ត ដែលរដ្ឋជាសមាជិកបានប្តេជ្ញាដោយខ្លួនឯងថា នឹងសំរេចឱ្យបាននៅក្នុងធម្មនុញ្ញសហប្រជាជាតិ។ សេចក្តីប្រកាសនេះទទួលស្គាល់សេចក្តីថ្លៃថ្នូរជាប់ពីកំណើត ព្រមទាំងសិទ្ធិស្មើគ្នានិងមិនអាចលក់ដូរបានរបស់មនុស្សគ្រប់រូប ដោយគ្មានការបែងចែកឡើយ ។ ជាច្រើនឆ្នាំកន្លងមកនេះ សេចក្តីប្រកាសនេះបានទទួលនូវកំលាំងខាងសីលធម៌ដ៏ធំមហិមា។

សេចក្តីប្រកាសជាសកលនេះ មានសុពលភាពស្របច្បាប់នៅកម្ពុជា យោងមាត្រា៣១នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ។

បទបញ្ញត្តនៃសេចក្តីប្រកាសជាសកលនេះ ត្រូវបានប្រែសំរួលដោយផ្ទាល់ទៅ

ក្នុងឯកសារផ្លូវច្បាប់ចំនួនពីរទៀតគឺៈ កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ និងកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌។ សន្ធិសញ្ញាទាំងនេះ ចែងយ៉ាងពិស្តារពីរបៀបរដ្ឋជាសមាជិកគួរអនុវត្តសិទ្ធិ និងសេរីភាពនៅក្នុងសេចក្តីប្រកាសនេះ ។

សន្ធិសញ្ញាអន្តរជាតិដទៃទៀត ដែលបានយកចេញពីសេចក្តីប្រកាសនេះ រួមមាន អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការលុបបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើងពូជសាសន៍ អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការលុបបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ អនុសញ្ញាប្រឆាំងនឹងការធ្វើទារុណកម្ម និងការប្រព្រឹត្តឬទណ្ឌកម្មឯទៀតដែលឃោរឃៅ អមនុស្សធម៌ ឬបន្ទាបបន្ថោក និងអនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ ។ ប្រទេសកម្ពុជាគឺជារដ្ឋភាគីមួយនៃសន្ធិសញ្ញាទាំងអស់នេះដែលត្រូវបានដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងច្បាប់កម្ពុជាតាមរយៈរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ។

នៅក្នុងពាក្យពេចន៍នៃសេចក្តីប្រកាសជាសកលនេះ បុគ្គលម្នាក់ៗ និងអង្គការសង្គមនីមួយៗ “ត្រូវខិតខំលើកស្ទួយការគោរពសិទ្ធិ និងសេរីភាពទាំងនេះតាមរយៈការបង្រៀន និងការអប់រំ និងដោយចាត់វិធានការទៅមុខជាបន្តបន្ទាប់ ទោះថ្នាក់ជាតិក្តី អន្តរជាតិក្តី ដើម្បីពង្រឹងការទទួលស្គាល់ និងការប្រតិបត្តិជាសកល និងមានប្រសិទ្ធភាព ។”

ដើម្បីធ្វើការកត់សំគាល់ពីការអនុម័តសេចក្តីប្រកាសជាសកលនេះ ថ្ងៃ១០ ធ្នូ ត្រូវបានកំណត់យកជា ទិវាសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ នៅកម្ពុជា និងនៅទូទាំងពិភពលោក ។

ឆ្នាំ២០០៨ គឺជាខួបទី៦០ នៃការអនុម័តសេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស ។

ការិយាល័យប្រចាំនៅកម្ពុជា ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨

អំពីអត្ថបទសម្រាយ

សេចក្ដីប្រកាសនេះប្រើប្រាស់ពាក្យពេចន៍ដែលមនុស្សភាគច្រើនពិបាកយល់ ។ នៅក្នុងអត្ថបទនេះ ការិយាល័យយើង បានសរសេរគំនិតជាមូលដ្ឋាននៃសេចក្ដីប្រកាសនេះជាពាក្យសម្រាយសាមញ្ញ ដើម្បីធ្វើឱ្យយើងទាំងអស់គ្នាងាយស្រួលយល់ពីអ្វីដែលសេចក្ដីប្រកាសនេះចង់និយាយដល់ និងហេតុអ្វីបានជាសេចក្ដីប្រកាសនេះមានសារសំខាន់ ។

ការិយាល័យយើង បានព្យាយាមប្រើពាក្យដែលសិស្សសាលាត្រឹមកំរិតមធ្យមសិក្សាអាចយល់បាន ។ ទស្សនៈមួយចំនួននៅក្នុងសេចក្ដីប្រកាសនេះ មានលក្ខណៈពិបាក – ពិបាករហូតដល់រកពាក្យសម្រាយមកពន្យល់មិនបាន ។ អត្ថបទសម្រាយនេះ គឺគ្រាន់តែទុកជាការណែនាំសំរាប់ការយល់ដឹងដល់សេចក្ដីប្រកាសនេះ ពោលគឺជាជំហានដំបូងមួយជួយសំរួលដល់ការយល់ដឹងលើអត្ថបទដើមទាំងស្រុងតែប៉ុណ្ណោះ ។ ហេតុនេះ ការិយាល័យយើងបានធ្វើការបោះពុម្ពផ្សាយនូវអត្ថបទចំនួនពីរ ម្ខាងជាអត្ថបទសម្រាយ និងម្ខាងទៀតជាអត្ថបទដើម នៅក្នុងកូនសៀវភៅនេះ ។ ការិយាល័យយើងប្រើអត្ថបទសម្រាយធ្វើជាឯកសារជំនួយដើម្បីយល់ដឹងដល់អត្ថបទជាផ្លូវការ ។ ប្រសិនបើមិនច្បាស់ត្រង់ចំណុចណា អត្ថបទផ្លូវការផ្ដល់ការពន្យល់យ៉ាងច្បាស់ពីអត្ថន័យនៃសិទ្ធិនីមួយៗ។

៦០

សេចក្ដីប្រកាស
ជាសកល
ស្ដីពីសិទ្ធិមនុស្ស
១៩៤៨-២០០៨

សេចក្ដីថ្លៃថ្នូរ និង
យុត្តិធម៌សំរាប់ទាំងអស់គ្នា

សេចក្ដីប្រកាសជាសកលស្ដីពីសិទ្ធិមនុស្ស

(អត្ថបទសម្រាយក្រៅផ្លូវការ)

នេះជាអត្ថបទសម្រាយដើម្បីធ្វើឱ្យមនុស្សគ្រប់រូបងាយយល់

សេចក្ដីផ្ដើម

មនុស្សគ្រប់រូប អាចរស់នៅដោយសេរី ក្នុងពិភពលោកមួយដែលមានសន្តិភាព និងយុត្តិធម៌ លុះត្រាតែមានការគោរពសិទ្ធិមនុស្ស និងសេចក្ដីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្ស ។

នៅក្នុងអតីតកាល មនុស្សមួយចំនួនបានប្រព្រឹត្តអំពើឃោរឃៅ និងគួរឱ្យភ័យខ្លាចដល់មនុស្សដទៃទៀត ពីព្រោះពួកគេ មិនបានយកចិត្តទុកដាក់ដល់សិទ្ធិមនុស្ស ។ ឥលូវនេះ មនុស្សគ្រប់រូបត្រូវតែមករួបរួមគ្នាដើម្បីធ្វើឱ្យប្រាកដប្រជាថា យើងមានសេរីភាពនិយាយស្ដី និងគិតពីអ្វីដែលយើងចង់ ហើយត្រូវធ្វើឱ្យប្រាកដប្រជាថា យើងមិនត្រូវរស់នៅក្នុងភាពភ័យខ្លាច ភាពអត់ឃ្លាន ឬការឈឺចាប់ឡើយ ។

ច្បាប់ត្រូវការពារសិទ្ធិមនុស្សរបស់យើង ដូច្នេះយើងមិនចាំបាច់មករួបរួមគ្នា ដើម្បីប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងមនុស្សទាំងឡាយណាដែលព្យាយាមធ្វើឱ្យអន្តរាយដល់សិទ្ធិរបស់យើងឡើយ ។

ប្រទេសនីមួយៗ គួរតែស្វែងយល់ពីគ្នា ដើម្បីរួមរស់ក្នុងសុខសន្តិភាព ។

ប្រជាជនទាំងអស់នៃបណ្ដាប្រទេស ដែលបានចូលរួមជាមួយអង្គការសហប្រជាជាតិ បានយល់ព្រមធ្វើការជាមួយគ្នា ដើម្បីការពារសិទ្ធិមនុស្ស និងសុខុមាលភាពរបស់មនុស្ស ទាំងបុរស និងស្ត្រី ដើម្បីធ្វើឱ្យជីវិតមនុស្សគ្រប់រូប រស់នៅកាន់តែប្រសើរឡើងនៅក្នុងពិភពលោកនេះ ។

សេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស

(អត្ថបទផ្លូវការ)

បុព្វកថា

ដោយយល់ឃើញថា ការទទួលស្គាល់សេចក្តីថ្លៃថ្នូរជាប់ពីកំណើត និងសិទ្ធិស្មើភាពគ្នា និងសិទ្ធិមិនអាចលក់ដូរ ផ្ទេរ ឬដកហូតបានរបស់សមាជិកទាំងអស់នៃគ្រួសារមនុស្ស គឺជាគ្រឹះនៃសេរីភាពយុត្តិធម៌ និងសន្តិភាពក្នុងពិភពលោក ។

ដោយយល់ឃើញថា ការមិនទទួលស្គាល់ និងការប្រមាថមើលងាយសិទ្ធិមនុស្ស នាំឱ្យមានអំពើព្រៃផ្សៃសាហាវយង់ឃ្នង ធ្វើឱ្យក្តៅក្រហាយដល់សតិសម្បជញ្ញៈមនុស្សជាតិ និង *ថា* ការឈានដល់ពិភពលោកមួយដែលមនុស្សទាំងឡាយ មានសេរីភាពក្នុងការនិយាយស្តី និងជំនឿ និងភាពរួចផុតពីការភ័យខ្លាច និងទុគ៌តភាពត្រូវបានប្រកាសថាជាសេចក្តីប្រាថ្នាដ៏ខ្ពស់បំផុតរបស់មនុស្សទូទៅ ។

ដោយយល់ឃើញថា ជាការចាំបាច់ដែលសិទ្ធិមនុស្ស ត្រូវតែបានការពារដោយនីតិរដ្ឋ ដើម្បីជៀសវាងកុំឱ្យមនុស្សបង្ខំចិត្តជាចុងក្រោយបង្អស់ បះបោរប្រឆាំងទល់នឹងអំណាចផ្តាច់ការ និងការគាបសង្កត់ ។

*ដោយយល់ឃើញថា*ជាការចាំបាច់ដែលត្រូវលើកស្ទួយការពង្រីកទំនាក់ទំនងជាមិត្តភាព រវាងប្រជាជាតិនានា ។

ដោយយល់ឃើញថា ប្រជាជាតិទាំងឡាយនៃសហប្រជាជាតិ បានប្រកាសបញ្ជាក់សារជាថ្មី ក្នុងធម្មនុញ្ញសហប្រជាជាតិនូវជំនឿរបស់ខ្លួន ទៅលើសិទ្ធិមូលដ្ឋាននៃមនុស្ស លើសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ លើតម្លៃរបស់មនុស្ស និងលើសមភាពនៃសិទ្ធិរវាងបុរស និងស្ត្រី ហើយប្តេជ្ញាលើកស្ទួយវឌ្ឍនភាពសង្គម និងកម្រិតជីវភាពរស់នៅឱ្យកាន់តែប្រសើរឡើងក្នុងសេរីភាពកាន់តែទូលំទូលាយ ។

រដ្ឋាភិបាលនៃបណ្តាប្រទេសដែលជាសមាជិកអង្គការសហប្រជាជាតិ បាន សន្យាដើម្បីធ្វើឱ្យប្រាកដប្រជាថា សិទ្ធិមនុស្សរបស់យើងត្រូវបានគោរព ។

មុននឹងយើងអាចធានាឱ្យមានការគោរពសិទ្ធិមនុស្សរបស់យើង យើងទាំង អស់គ្នា ត្រូវតែយល់ពីអ្វីទៅជាសិទ្ធិមូលដ្ឋានរបស់យើង ។

អាស្រ័យហេតុនេះ

មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិដែលរួមមានអ្នកតំណាង មកពី ប្រទេសទាំងអស់នៅលើពិភពលោកនេះ

បានព្រមព្រៀងគ្នាលើសេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស នេះ ។ ប្រទេសទាំងអស់ និងយើងម្នាក់ៗ ត្រូវសន្យាចងចាំ និងអនុវត្តតាមដូចអ្វី ដែលបានសរសេរនៅក្នុងអត្ថបទនេះ និងធ្វើការឱ្យអស់ពីសមត្ថភាពដើម្បីធ្វើ ឱ្យប្រាកដប្រជាថា មនុស្សគ្រប់រូបអាចទទួលបានសិទ្ធិមនុស្ស ។ មនុស្សគ្រប់ រូបសុទ្ធតែមានតួនាទីរៀងៗខ្លួនក្នុងការធ្វើឱ្យប្រាកដប្រជាថាយើងអាចធ្វើបាន។

១ សេចក្តីថ្លៃថ្នូរ- ចាប់តាំងពីយើងកើតមក យើងមានសេរីភាព និងគួរតែទទួលបានការគោរពរាប់អានដូចៗគ្នា ទៅនឹងមនុស្សដទៃ ទៀតដែរ ។ យើងអាចគិតពិចារណា និងយល់ដឹងដោយខ្លួនយើង ពីអ្វី ដែលខុស អ្វីដែលត្រូវ ។ យើងគួររាប់រកគ្នាដោយមិត្តភាព ។

២ សមភាព- សិទ្ធិនៅក្នុងសេចក្តីប្រកាសនេះ គឺជាសិទ្ធិរបស់យើង ទាំងអស់គ្នាៈ ជារបស់កុមារា កុមារី ជារបស់បុរស និងស្ត្រី ។ សិទ្ធិ ទាំងនេះ ជារបស់យើងទាំងអស់គ្នា ទោះជាយើងមានពណ៌សម្បុរខុសគ្នាក៏ ដោយ សិទ្ធិទាំងនេះជារបស់យើងទាំងអស់គ្នា ទោះជាយើងនិយាយភាសា

*ដោយយល់ឃើញថា*រដ្ឋជាសមាជិកទាំងអស់ សន្យាធ្វើឱ្យមានការគោរពជាសកល និងការប្រតិបត្តិនូវសិទ្ធិ និងសេរីភាពមូលដ្ឋាន ។ ដោយសហប្រតិបត្តិការជាមួយអង្គការសហប្រជាជាតិ

ដោយយល់ឃើញថា ការយល់ដូចគ្នាមួយអំពីសិទ្ធិ និងសេរីភាពទាំងនេះ មានសារសំខាន់បំផុត ដើម្បីបំពេញនូវការសន្យាខាងលើ ។

អាស្រ័យហេតុនេះ មហាសន្និបាតប្រកាសថា :
សេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សនេះ ជាឧត្តមគតិរួមដែលប្រជាពលរដ្ឋគ្រប់ៗប្រទេស និងប្រជាជាតិទាំងអស់ ត្រូវធ្វើឱ្យបានសម្រេច ដើម្បីឱ្យបុគ្គលគ្រប់ៗរូប និងអង្គការសង្គមទាំងអស់ ដោយរក្សាខ្ជាប់ជានិច្ចក្នុងស្មារតីរបស់ខ្លួននូវសេចក្តីប្រកាសនេះ ខិតខំប្រឹងប្រែងបណ្តុះបណ្តាលការគោរពសិទ្ធិ និងសេរីភាពទាំងនេះ តាមរយៈការបង្រៀន និងការអប់រំ ហើយខំប្រឹងប្រែងធានាឱ្យមានការទទួលស្គាល់ និងការអនុវត្តន៍ជាសកល និងដោយស័ក្តិសិទ្ធិនូវសិទ្ធិ និងសេរីភាព ដោយវិធានការជាតិ និងអន្តរជាតិ ដែលមានលក្ខណៈរីកចម្រើនជាលំដាប់ ទាំងក្នុងចំណោមប្រជាពលរដ្ឋនៃរដ្ឋសមាជិក ទាំងក្នុងចំណោមប្រជាពលរដ្ឋដែនដី ដែលស្ថិតនៅក្រោមដែនសមត្ថកិច្ចនៃរដ្ឋទាំងនោះ ។

មាត្រា១: មនុស្សទាំងអស់កើតមកមានសេរីភាព និងសមភាពក្នុងផ្នែកសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ និងសិទ្ធិ ។ មនុស្ស មានវិចារណញ្ញាណ និងសតិសម្បជញ្ញៈជាប់ពីកំណើត ហើយគប្បីប្រព្រឹត្តចំពោះគ្នាទៅវិញទៅមក ក្នុងស្មារតីភាតរភាពជាបងប្អូន ។

មាត្រា២: មនុស្សម្នាក់ៗ អាចប្រើប្រាស់សិទ្ធិ និងសេរីភាពទាំងអស់ ដែលមានចែងក្នុងសេចក្តីប្រកាសនេះដោយគ្មានការប្រកាន់បែងចែកបែបណាមួយ មានជាអាទិ៍ពូជសាសន៏ ពណ៌សម្បុរ ភេទ ភាសា សាសនា មតិនយោបាយ ឬមតិ

ផ្សេងគ្នាក៏ដោយ ឬមានគំនិត និងជំនឿ ឬសាសនាផ្សេងគ្នាក៏ដោយ ។ សិទ្ធិទាំងនេះ ជារបស់អ្នកក្រ ក៏ដូចជារបស់អ្នកមាន ជារបស់គ្រួសារធម្មតា ឬជារបស់គ្រួសារអ្នកមានអំណាច ។ សិទ្ធិទាំងនេះជារបស់យើងទាំងអស់គ្នា ទោះជាយើងមកពីប្រទេសផ្សេងគ្នាដែលជាប្រទេសឯករាជ្យ ឬមិនឯករាជ្យក៏ដោយ ក៏សិទ្ធិទាំងនេះមិនខុសគ្នាដែរ ។

៣ ជីវិត– យើងទាំងអស់គ្នាមានសិទ្ធិរស់រានមានជីវិត មានសេរីភាព និងសិទ្ធិមានសុវត្ថិភាព ។

៤ ទាសភាព– គ្មាននរណាម្នាក់ប្រព្រឹត្តមកលើយើងដូចជាទាសករនោះទេ ហើយយើងក៏មិនត្រូវប្រព្រឹត្តទៅលើនរណាម្នាក់ដូចជាទាសករដែរ។

៥ ទារុណកម្ម– គ្មាននរណាម្នាក់ធ្វើទារុណកម្ម ឬប្រព្រឹត្តអំពើឃោរឃៅ ឬផ្តន្ទាឱ្យយើងបាត់បង់តំលៃជាមនុស្សនោះឡើយ ។

៦ ច្បាប់– ច្បាប់ត្រូវសរសេរឱ្យច្បាស់ថាយើងទាំងអស់គ្នាអាចទាមទារសិទ្ធិមនុស្សរបស់យើង តាមរយៈច្បាប់ ហើយគ្មាននរណាម្នាក់ត្រូវបានបដិសេធចោលនោះទេ ។

៧ ច្បាប់– យើងទាំងអស់គ្នា ត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ តាមវិធីដូចគ្នាដូចអ្នកឯទៀតដែរ ។ ច្បាប់គួរតែដូចៗគ្នា សំរាប់យើងទាំងអស់គ្នា ហើយគួរត្រូវយកមកអនុវត្តស្មើៗគ្នា ចំពោះមនុស្សគ្រប់គ្នា ។

៨ ច្បាប់– យើងទាំងអស់គ្នា អាចសុំការជួយពីអ្នកដទៃដែលចេះច្បាប់ នៅពេលដែលសិទ្ធិតាមផ្លូវច្បាប់របស់យើងមិនត្រូវបានគោរព ។

ផ្សេងៗទៀត ដើមកំណើតជាតិ ឬសង្គម ទ្រព្យសម្បត្តិ កំណើត ឬស្ថានភាពដទៃៗទៀតឡើយ ។ លើសពីនេះ មិនត្រូវធ្វើការប្រកាន់បែងចែកណាមួយដោយសំអាងទៅលើឋានៈខាងនយោបាយ ខាងដែនសមត្ថកិច្ច ឬខាងអន្តរជាតិរបស់ប្រទេស ឬដែនដីដែលបុគ្គលណាម្នាក់រស់នៅ ទោះបីជាប្រទេស ឬដែនដីនោះឯករាជ្យក្តី ស្ថិតក្រោមអាណាព្យាបាលក្តី ឬគ្មានស្វ័យគ្រប់គ្រងក្តី ឬស្ថិតក្រោមការដាក់កម្រិតផ្សេងទៀតណាមួយដល់អធិបតេយ្យភាពក្តី ។

មាត្រា៣: បុគ្គលម្នាក់ៗ មានសិទ្ធិរស់រានមានជីវិត សេរីភាព និងសន្តិសុខផ្ទាល់ខ្លួន ។

មាត្រា៤: គ្មានជនណាម្នាក់ត្រូវស្ថិតក្នុងទាសភាព ឬស្ថិតក្នុងភាពជាអ្នកបម្រើដាច់ថ្លៃឡើយ ។ ទាសភាព និងទាសពាណិជ្ជកម្មតាមគ្រប់ទម្រង់ទាំងអស់ត្រូវហាមឃាត់ ។

មាត្រា៥: គ្មានជនណាម្នាក់ត្រូវទទួលទារុណកម្ម ឬការប្រព្រឹត្តិមកលើខ្លួន ឬទណ្ឌកម្មឯទៀតដែលឃោរឃៅ អមនុស្សធម៌ ឬបន្ថោកបន្ទាបបានឡើយ ។

មាត្រា៦: ជនគ្រប់រូបមានសិទ្ធិឱ្យគេទទួលស្គាល់ថាជាមនុស្សនៅគ្រប់ទីកន្លែង។

មាត្រា៧: ជនគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ និងមានសិទ្ធិទទួលការការពារពីច្បាប់ស្មើៗគ្នាដោយគ្មានការរើសអើង ។ មនុស្សគ្រប់រូប មានសិទ្ធិទទួលការការពារស្មើៗគ្នាប្រឆាំងនឹងការរើសអើងណាដែលរំលោភលើសេចក្តីប្រកាសនេះ ព្រមទាំងប្រឆាំងនឹងការញុះញង់ឱ្យមានការរើសអើង ។

មាត្រា៨: មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិរកដំណោះស្រាយស័ក្តិសិទ្ធិមួយនៅចំពោះមុខសាលាជំរះក្តីជាតិដែលមានសមត្ថកិច្ច ចំពោះអំពើទាំងឡាយណាដែលរំលោភសិទ្ធិមូលដ្ឋានរបស់ខ្លួនដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ដោយរដ្ឋធម្មនុញ្ញឬដោយច្បាប់។

៩ ពន្ធនាគារ (គុក) – គ្មាននរណាម្នាក់អាចឃាត់ខ្លួនយើង ឬដាក់យើងនៅក្នុងគុក ឬដេញយើងចេញទៅប្រទេសមួយទៀត ដោយមិនត្រឹមត្រូវ ឬដោយគ្មានហេតុផលត្រឹមត្រូវនោះទេ ។

១០ យុត្តិធម៌– ប្រសិនបើនរណាម្នាក់ ចោទយើងថារំលោភច្បាប់ បញ្ហានេះត្រូវលើកយកទៅកាត់សេចក្ដីនៅក្នុងសវនាការមួយដែលមានអ្នកដទៃទៀតចូលរួមស្ដាប់ ។ អ្នកកាត់សេចក្ដី មិនគួរឱ្យអ្នកដទៃមកបង្គាប់បញ្ជាទេ គាត់ត្រូវតែសំរេចពីអ្វីដែលជាការពិត និងការមិនពិតប៉ុណ្ណោះ ។

១១ យុត្តិធម៌– ប្រសិនបើយើងត្រូវជាប់ចោទពីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ យើងត្រូវបានចាត់ទុកថាជាមនុស្សគ្មានទោសរហូតទាល់តែមានភស្ដុតាងបង្ហាញនៅក្នុងសវនាការមួយ ប្រកបដោយភាពយុត្តិធម៌ ថាយើងមានកំហុស ។ យើងម្នាក់ៗ ត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យការពារខ្លួន ដោយខ្លួនឯង ។ គ្មាននរណាម្នាក់អាចថ្កោលទោសយើង ឬដាក់ទោសយើងចំពោះអ្វីដែលយើងមិនបានធ្វើនោះទេ ។

១២ ភាពឯកជន (រឿងផ្ទាល់ខ្លួន) – គ្មាននរណាម្នាក់ ត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យនិយាយសំអុយ ឬរឿងមិនពិតអំពីយើង ចូលផ្ទះយើង បើកមើលសំបុត្ររបស់យើង ឬក៏មករំខានយើង ឬគ្រួសារយើងដោយគ្មានហេតុផលសមរម្យនោះទេ ។

១៣ ការដើរហើរ – យើងទាំងអស់គ្នាអាចដើរហើរនៅក្នុងប្រទេសរបស់យើងដោយសេរី ។ យើងក៏អាចចេញទៅប្រទេសក្រៅណាមួយ និងវិលមកប្រទេសយើងវិញបានដែរ ដោយគ្មានការបង្ខំ ។

មាត្រា៩: គ្មានជនណាម្នាក់ ត្រូវបានចាប់ខ្លួន ឃុំខ្លួន ឬនិរទេសខ្លួនតាមអំពើចិត្តឡើយ ។

មាត្រា១០: មនុស្សគ្រប់រូប មានសិទ្ធិស្មើគ្នាពេញលេញសុំឱ្យតុលាការឯករាជ្យ និងមិនលំអៀង ពិនិត្យរឿងក្ដីរបស់ខ្លួនជាសាធារណៈ និងដោយសមធម៌ ដើម្បីសម្រេចលើសិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ច និងលើភាពសមហេតុផលនៃការចោទប្រកាន់ទាំងឡាយខាងបទព្រហ្មទណ្ឌមកលើខ្លួន ។

មាត្រា១១:

១. ជនណាដែលជាប់ចោទពីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ត្រូវសន្មត់ជាជនគ្មានទោសរហូតដល់ពិរុទ្ធភាពត្រូវបានរកឃើញ នៅក្នុងសវនាការជាសាធារណៈ ដែលមានការធានាចាំបាច់ ដើម្បីឱ្យជននោះការពារខ្លួន ។

២. គ្មានជនណាម្នាក់ត្រូវបានផ្ដន្ទាទោសពីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ដោយអំពើ ឬការខកខានមិនបានធ្វើ បើអំពើឬការខកខាននេះ មិនបានចែងក្នុងច្បាប់ជាតិ ឬអន្តរជាតិថាជាបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ នៅពេលធ្វើអំពើ ឬមានការខកខាននេះ។ ដូចគ្នានេះដែរ មិនត្រូវមានការផ្ដន្ទាទោសឱ្យធ្ងន់ជាងទោសដែលបានកំណត់ឱ្យអនុវត្តក្នុងអំឡុងពេលដែលបទល្មើសបានកើតឡើងឡើយ ។

មាត្រា១២: គ្មានជនណាម្នាក់ ត្រូវរងការរំលោភជ្រៀតជ្រែកតាមអំពើចិត្តក្នុងជីវិតឯកជន គ្រួសារ ទីលំនៅ ឬការឆ្លើយឆ្លង ឬការធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់កិត្តិយស និងកេរ្តិ៍ឈ្មោះរបស់ខ្លួនបានឡើយ ។ ជនគ្រប់រូប មានសិទ្ធិទទួលការការពារពីច្បាប់ប្រឆាំងនឹងការជ្រៀតជ្រែក ឬការប៉ះពាល់បែបនេះ ។

មាត្រា១៣:

១. មនុស្សគ្រប់រូប មានសិទ្ធិធ្វើដំណើរដោយសេរី និងមានសិទ្ធិជ្រើសរើសនិវេសនដ្ឋាននៅក្នុងព្រំដែននៃរដ្ឋនីមួយៗ ។

១៤ ជនភៀសខ្លួន- ប្រសិនបើមាននរណាម្នាក់ព្យាយាមធ្វើបាបយើង យើងអាចរត់ទៅប្រទេសមួយទៀត ដើម្បីសុំឱ្យគេការពារ ។ ក៏ប៉ុន្តែ យើងមិនអាចរត់គេចខ្លួនបានទេ ប្រសិនបើខ្លួនយើងផ្ទាល់បានធ្វើអ្វីខុស ដូចជាធ្វើឱ្យអន្តរាយដល់អ្នកដទៃ ឬមិនគោរពសិទ្ធិមនុស្សជាដើម ។

១៥ សញ្ជាតិ- យើងទាំងអស់គ្នាគួរតែទទួលបានសញ្ជាតិមួយ។ គ្មាននរណាម្នាក់អាចរារាំងយើងមិនឱ្យមានសញ្ជាតិពីប្រទេសរបស់យើង ឬសញ្ជាតិពីប្រទេសផ្សេងទៀត ដែលយើងចង់បាន ដោយគ្មានហេតុផលសមរម្យឡើយ ។

១៦ អាពាហ៍ពិពាហ៍- នៅពេលណាដែលយើងដល់អាយុគ្រប់ការ យើងអាចរៀបការ និងកសាងគ្រួសារមួយបាន ។ គ្មាននរណាម្នាក់ អាចហាមឃាត់យើងមិនឱ្យរៀបការ ដោយសារតែពណ៌សម្បុរ ប្រទេសកំណើត ឬសាសនារបស់យើងឡើយ ។ បុរស និងស្ត្រីមានសិទ្ធិដូចគ្នា នៅពេលដែលពួកគេរៀបការ និងនៅពេលដែលគេលែងលះគ្នា។ គ្មាននរណាម្នាក់បង្ខំយើងឱ្យរៀបការជាមួយនឹងអ្នកដែលយើងមិនចង់រៀបការនោះឡើយ។ រដ្ឋាភិបាល និងប្រជាជននៃប្រទេសរបស់យើង គួរតែការពារគ្រួសារ និងសមាជិកគ្រួសារយើង ។

២. មនុស្សគ្រប់រូប មានសិទ្ធិចាកចេញពីប្រទេសណាមួយ រួមទាំងប្រទេសរបស់ខ្លួនផង និងមានសិទ្ធិវិលត្រឡប់មកប្រទេសរបស់ខ្លួនវិញ ។

មាត្រា១៤:

១. មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្វែងរក និងទទួលកន្លែងជ្រកកោនក្នុងប្រទេសដទៃទៀត ក្នុងករណីមានការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញមកលើខ្លួន ។

២. សិទ្ធិសុំជ្រកកោននេះ មិនអាចលើកមកសំអាងបានទេ ក្នុងករណីមានការចោទប្រកាន់ ដែលពិតជាកើតឡើងពីបទល្មើសមិនមែននយោបាយ ឬពីការប្រព្រឹត្តណាដែលផ្ទុយពីគោលបំណង និងគោលការណ៍ទាំងឡាយរបស់សហប្រជាជាតិ ។

មាត្រា១៥:

១. មនុស្សគ្រប់រូប មានសិទ្ធិទទួលបានសញ្ជាតិមួយ ។

២. គ្មានជនណាម្នាក់ អាចត្រូវដកហូតសញ្ជាតិ ឬរារាំងសិទ្ធិប្ដូរសញ្ជាតិរបស់ខ្លួន តាមអំពើចិត្តបានឡើយ ។

មាត្រា១៦:

១. មនុស្សប្រុសស្រីដល់អាយុគ្រប់ការ មានសិទ្ធិរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងកសាងគ្រួសារ ដោយមិនប្រកាន់ពូជសាសន៍ សញ្ជាតិ ឬសាសនាឡើយ ។ មនុស្សប្រុសស្រី មានសិទ្ធិស្មើគ្នាក្នុងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ក្នុងចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងក្នុងពេលរំលាយចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ ។

២. អាពាហ៍ពិពាហ៍នឹងអាចប្រព្រឹត្តទៅបាន លុះត្រាតែមានការព្រមព្រៀងដោយសេរី និងពេញលេញពីអនាគតប្ដីប្រពន្ធ ។

៣. គ្រួសារជាអង្គភាពធម្មជាតិ និងជាអង្គភាពមូលដ្ឋាននៃសង្គម ហើយគ្រួសារ មានសិទ្ធិទទួលការការពារពីសង្គម និងរដ្ឋ ។

១៧ ទ្រព្យសម្បត្តិ- យើងទាំងអស់គ្នា មានសិទ្ធិធ្វើជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិលើទ្រព្យសម្បត្តិទាំងឡាយរបស់យើង ហើយគ្មាននរណាម្នាក់ មានសិទ្ធិយកទ្រព្យសម្បត្តិយើង ដោយគ្មានហេតុផលសមរម្យនោះទេ ។

១៨ សាសនា- យើងទាំងអស់គ្នា មានសិទ្ធិជឿលើសាសនារបស់ខ្លួនបានដោយសេរី មានសិទ្ធិផ្លាស់ប្តូរសាសនា និងគោរពប្រតិបត្តិសាសនានោះ ដោយខ្លួនយើងផ្ទាល់ ឬជាមួយអ្នកដទៃ ។

១៩ ការសម្តែងមតិ- យើងទាំងអស់គ្នា អាចគិតពីអ្វីដែលយើងចង់គិត និយាយពីអ្វីដែលយើងចង់និយាយ ហើយគ្មាននរណាម្នាក់ អាចមកហាមឃាត់យើង មិនឱ្យធ្វើដូច្នេះឡើយ ។ យើងក៏អាចផ្លាស់ប្តូរយោបល់គ្នាជាមួយមនុស្សទាំងអស់ នៅក្នុងប្រទេសយើង ក៏ដូចជាមួយប្រជាជននៃប្រទេសផ្សេងទៀត ។

២០ ការជួបជុំ- យើងទាំងអស់គ្នា អាចជួបប្រជុំគ្នាបានដោយសន្តិវិធី ឬក៏ចូលរួមក្នុងការប្រជុំជាមួយអ្នកដទៃដោយសន្តិវិធី ។ ការបង្ខំនរណាម្នាក់ឱ្យចូលរួមក្នុងក្រុមណាមួយ គឺជាប្រការមិនត្រឹមត្រូវទេ ។

២១ ប្រជាធិបតេយ្យ- យើងទាំងអស់គ្នា អាចចូលរួមចាត់ចែងជោគវាសនារបស់ប្រទេសជាតិតាមរយៈការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសអ្នកណាដែលយើងពេញចិត្ត ឬក៏ឈរឈ្មោះឱ្យគេបោះឆ្នោតជ្រើសរើសយើង ធ្វើជាតំណាងរបស់គេវិញ ។ រដ្ឋាភិបាល ត្រូវបានជ្រើសតាំងជាទៀងទាត់តាមរយៈការបោះឆ្នោត តាមគំនិតរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ ។ នៅក្នុងការបោះ

មាត្រា១៧:

១. មនុស្សគ្រប់រូប ទោះតែម្នាក់ឯងក្តី ឬដោយរួមជាមួយអ្នកដទៃក្តី មានសិទ្ធិជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិ ។

២. គ្មានជនណាម្នាក់ ត្រូវបានដកហូតកម្មសិទ្ធិ តាមអំពើចិត្តឡើយ ។

មាត្រា១៨: ជនគ្រប់រូប មានសិទ្ធិសេរីភាពខាងការគិត សតិសម្បជញ្ញៈ និងសាសនា ។ សិទ្ធិនេះរាប់បញ្ចូលទាំងសេរីភាពផ្លាស់ប្តូរសាសនា ឬជំនឿ ព្រមទាំងសេរីភាពសម្តែងសាសនា ឬជំនឿរបស់ខ្លួនតែម្នាក់ឯង ឬដោយរួមជាមួយអ្នកដទៃជាសាធារណៈ ឬជាឯកជន តាមការបង្ហាត់បង្រៀន ការអនុវត្តន៍ ការគោរពបូជា និងការប្រតិបត្តិតាម ។

មាត្រា១៩: មនុស្សគ្រប់រូប មានសិទ្ធិសេរីភាពក្នុងការមានមតិ និងការសម្តែងមតិ ។ សិទ្ធិនេះ រាប់បញ្ចូលទាំងសេរីភាពក្នុងការប្រកាន់មតិ ដោយគ្មានការជ្រៀតជ្រែក និងសេរីភាពក្នុងការស្វែងរក ការទទួល និងការផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មាន និងគំនិតនានា ដោយគ្មានព្រំដែន ទឹកដី ទោះតាមរយៈមធ្យោបាយសម្តែងមតិណាមួយក៏ដោយ ។

មាត្រា២០:

១. មនុស្សគ្រប់រូប មានសិទ្ធិសេរីភាពក្នុងការប្រជុំ ឬការរួមគ្នាជាសមាគមដោយសន្តិវិធី ។

២. គ្មានជនណាម្នាក់ត្រូវបានបង្ខិតបង្ខំឱ្យចូលរួមក្នុងសមាគមណាមួយឡើយ។

មាត្រា២១:

១.មនុស្សគ្រប់រូប មានសិទ្ធិចូលរួមក្នុងការដឹកនាំកិច្ចការសាធារណៈនៃប្រទេសរបស់ខ្លួនដោយផ្ទាល់ ឬតាមរយៈតំណាងដែលបានជ្រើសរើសដោយសេរី ។

២. មនុស្សគ្រប់រូប មានសិទ្ធិចូលបម្រើមុខងារសាធារណៈនៃប្រទេសរបស់ខ្លួនក្នុងលក្ខខណ្ឌសមភាព ។

ឆ្នោត យើងម្នាក់ៗមានសិទ្ធិបោះឆ្នោតបានតែមួយសន្លឹកប៉ុណ្ណោះ ហើយសន្លឹកឆ្នោតរបស់យើង មានតំលៃស្មើៗគ្នា ។ យើងមិនត្រូវប្រាប់គេពីនរណា ដែលយើងបោះឆ្នោតឱ្យនោះទេ ប្រសិនបើយើងមិនចង់ប្រាប់នោះ ។ យើងទាំងអស់គ្នា មានសិទ្ធិដូចគ្នាក្នុងការបំរើសេវាសាធារណៈ ។

២២ សន្តិសុខសង្គម - ជាសមាជិកម្នាក់នៅក្នុងសង្គម យើងអាចកសាងជីវិតល្អមួយសំរាប់ខ្លួនយើង និងប្រើប្រាស់ឱកាសល្អៗ ដែលសង្គមបានផ្តល់ឱ្យ ដើម្បីទាយយកប្រយោជន៏ដល់ការរស់នៅរបស់យើង ។ ប្រសិនបើមាននរណាម្នាក់ជួបការលំបាក យើងទាំងអស់គ្នា គួរតែរួមគ្នា ដើម្បីជួយតាមលទ្ធភាពដែលយើងអាចធ្វើបាន ។

២៣ ការងារ- យើងទាំងអស់គ្នាគួរតែមានការងារធ្វើ និងអាចជ្រើសរើសការងារដែលយើងចង់ធ្វើដោយសេរី ។ យើងត្រូវតែទទួលបានប្រាក់ឈ្នួលគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីយើងអាចផ្គត់ផ្គង់គ្រួសារយើងបាន ហើយថៅកែត្រូវតែប្រព្រឹត្តមកលើយើងឱ្យបានល្អ ។ ប្រសិនបើយើងបាត់បង់ការងារ រដ្ឋាភិបាល គួរតែជួយយើង រហូតដល់យើងអាចរកការងារមួយទៀតបាន ។ ប្រុស និងស្រីធ្វើការដូចគ្នា គួរតែទទួលបានកំរៃស្មើគ្នា ។ អ្នកធ្វើការទាំងអស់ អាចរួបរួមគ្នា ដើម្បីការពារផលប្រយោជន៏របស់ពួកគេ ។

២៤ ការឈប់សំរាក- ម៉ោងធ្វើការក្នុងមួយថ្ងៃមិនគួរយូរពេកទេ ដោយសារយើងទាំងអស់គ្នា មានសិទ្ធិឈប់សំរាក និងគួរទទួលបានប្រាក់កំរៃទៀងទាត់ សំរាប់ការឈប់សំរាកនេះផង ។

៣. ឆន្ទៈរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ ជាមូលដ្ឋានអំណាចនៃការដឹកនាំកិច្ចការសាធារណៈ ។ ឆន្ទៈនេះ ត្រូវសម្តែងចេញតាមរយៈការបោះឆ្នោតទៀងទាត់ តាមពេលកំណត់ និងពិតប្រាកដដែលមានលក្ខណៈសកល ស្មើភាព និងសម្ងាត់ ឬតាមនីតិវិធីសមមូលដែលធានាសេរីភាពនៃការបោះឆ្នោត ។

មាត្រា២២: ក្នុងឋានៈជាសមាជិកសង្គម មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិទទួលបានសន្តិសុខសង្គម និងមានបុព្វសិទ្ធិសម្រេចបានសិទ្ធិខាងសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ ដែលចាំបាច់សម្រាប់សេចក្តីថ្លៃថ្នូរ និងការរីកចំរើនដោយសេរី នៃបុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់ខ្លួន តាមរយៈការខិតខំរបស់ជាតិ
និងសហប្រតិបត្តិការ
អន្តរជាតិនិងដោយយោងទៅតាមការរៀបចំនិងធនធានរបស់ប្រទេសនីមួយៗ។

មាត្រា២៣:

១. មនុស្សគ្រប់រូប មានសិទ្ធិមានការងារធ្វើ ជ្រើសរើសការងារដោយសេរី ទទួលលក្ខខណ្ឌការងារត្រឹមត្រូវ និងពេញចិត្ត និងមានការការពារប្រឆាំងនឹងភាពអត់ការងារធ្វើ ។

២. មនុស្សគ្រប់រូប មានសិទ្ធិទទួលប្រាក់បៀវត្សស្មើគ្នា ចំពោះការងារដូចគ្នា ដោយគ្មានការរើសអើង ។

៣. អ្នកធ្វើការងារមានសិទ្ធិទទួលបានលាភការ ដោយសមធម៌ និងពេញចិត្ត ដើម្បីធានាអត្ថិភាពរស់នៅរបស់ខ្លួន និងគ្រួសារ ឱ្យសមស្របនឹងសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្ស និងត្រូវបានបំពេញបន្ថែមទៀត ដោយមធ្យោបាយផ្សេងៗ នៃការការពារផ្នែកសង្គម ប្រសិនបើចាំបាច់ ។

៤. មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិបង្កើតសហជីព និងចូលរួមក្នុងសហជីព ដើម្បីការពារផលប្រយោជន៍របស់ខ្លួន ។

មាត្រា២៤: មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិឈប់សម្រាក និងលំហែកំសាន្ត រួមបញ្ចូលទាំងកម្រិតម៉ោងការងារសមហេតុផល និងការឈប់សម្រាកដោយបានប្រាក់បៀវត្សតាមពេលកំណត់ទៀងទាត់ ។

២៥ តម្រូវការចាំបាច់– យើងទាំងអស់គ្នា គួរតែមានអ្វីគ្រប់គ្រាន់តាមតម្រូវការចាំបាច់របស់យើង និងគ្រួសារយើង ដូចជា សេវាសុខភាព អាហារគ្រប់គ្រាន់ សំលៀកបំពាក់ និងផ្ទះសំបែង ។ យើងគួរតែត្រូវបានទទួលការជួយឧបត្ថម្ភ ប្រសិនបើយើងគ្មានការងារធ្វើ មានជំងឺ ចាស់ជរា ឬស្លាប់ ឬប្រសិនបើយើងគ្មានលទ្ធភាពចិញ្ចឹមជីវិត ដោយសារអស់ជំរើស ។ មាតា និងទារក គួរតែទទួលបានការគាំពារពិសេស ។ កុមារទាំងអស់ គួរតែត្រូវបានទទួលការរាប់រក ដោយស្មើៗគ្នា ដោយមិនគិតថា ឪពុក–ម្តាយរបស់ពួកគេបានរៀបការត្រឹមត្រូវ ឬមិនបានរៀបការនោះទេ ។

២៦ ការអប់រំ– យើងទាំងអស់គ្នាអាចទទួលបានការរៀនសូត្រ ហើយជាពិសេស ក្មេងៗគួរតែទៅសាលារៀន។ គ្មាននរណាម្នាក់ តម្រូវឱ្យបង់ប្រាក់ ដើម្បីទៅរៀននៅថ្នាក់បឋមសិក្សានោះទេ ។ យើងទាំងអស់គ្នា អាចរៀនយកជំនាញណាមួយ ឬក៏បន្តការសិក្សាឱ្យកាន់តែខ្ពស់ តាមបំណងប្រាថ្នា ។

នៅសាលា យើងអាចបណ្តុះទេពកោសល្យរបស់យើង ហើយគួរតែរៀនពីសិទ្ធិមនុស្ស និងពីរបៀបក្នុងការរាប់រកគ្នាជាមួយអ្នកដទៃ ទោះជាគេមានពណ៌សម្បុរ សាសនា ឬមកពីប្រទេសផ្សេងទៀតក៏ដោយ ។
ឪពុកម្តាយយើងមានសិទ្ធិជ្រើសរើសពីអ្វីដែលយើងចង់រៀន និងពីអ្វីដែលយើងអាចរៀនបាន ។

មាត្រា២៥:

១. មនុស្សគ្រប់រូប មានសិទ្ធិទទួលបានកម្រិតជីវភាពគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីធានាសុខភាព និងសុខុមាលភាពរបស់ខ្លួន និងគ្រួសារ រួមមាន ចំណីអាហារ សម្លៀកបំពាក់ លំនៅដ្ឋាន ការថែទាំសុខភាព និងសេវាសង្គមកិច្ចចាំបាច់ផ្សេងៗទៀត ។ មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិទទួលបានការគាំពារនៅពេល គ្មានការងារធ្វើ មានជំងឺ ពិការ មេម៉ាយ ឬពោះម៉ាយ ចាស់ជរា ឬនៅពេលបាត់បង់មធ្យោបាយធានាជីវភាព ដែលបណ្តាលមកពីកាលៈទេសៈផុតពីឆន្ទៈរបស់ខ្លួន ។

២. មាតុភាព និងកុមារភាព មានសិទ្ធិទទួលជំនួយនិងការថែទាំពិសេស ។ កុមារគ្រប់រូប ទោះកើតពីឪពុកម្តាយមានខាន់ស្លា ឬឥតខាន់ស្លាក្តី ត្រូវបានទទួលការការពារខាងសង្គមកិច្ចដូចគ្នា ។

មាត្រា២៦:

១. មនុស្សគ្រប់រូប មានសិទ្ធិទទួលបានការអប់រំ ។ ការអប់រំ ត្រូវឥតបង់ថ្លៃយ៉ាងហោចណាស់ សម្រាប់ការអប់រំបឋមសិក្សា និងអប់រំមូលដ្ឋាន ។ ការអប់រំបឋមសិក្សា គឺជាកាតព្វកិច្ច ។ ការអប់រំខាងបច្ចេកទេស និងវិជ្ជាជីវៈ ត្រូវរៀបចំឱ្យមានជាទូទៅ ។ ការអប់រំឧត្តមសិក្សា ត្រូវបើកឱ្យចូលរៀនស្មើភាពគ្នា ដោយឈរលើមូលដ្ឋានសមត្ថភាព ។

២. ការអប់រំ ត្រូវសំដៅទៅរកការរីកលូតលាស់ពេញលេញនៃបុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់មនុស្ស និងការពង្រឹងការគោរពសិទ្ធិមនុស្ស និងសេរីភាពមូលដ្ឋាន ។ ការអប់រំនេះ ត្រូវលើកកំពស់ការយល់ដឹង ការអត់ឱនអធ្យាស្រ័យគ្នា និងមិត្តភាពរវាងប្រជាជាតិ និងក្រុមពូជសាសន៍ ឬក្រុមសាសនាទាំងអស់ ព្រមទាំង ការអភិវឌ្ឍន៍សកម្មភាពរបស់សហប្រជាជាតិ ក្នុងការថែរក្សាសន្តិភាព ។

៣. មាតាបិតា មានសិទ្ធិជាអាទិភាព ក្នុងការជ្រើសរើសប្រភេទនៃការអប់រំសម្រាប់បុត្រធីតារបស់ខ្លួន ។

២៧ **ទប្បធម៌៖** យើងទាំងអស់គ្នាអាចចូលរួមក្នុងជីវភាពវប្បធម៌សហគមន៍ ទទួលផលពីសិល្បៈ និងទទួលបានគុណប្រយោជន៍ពីរបកគំហើញថ្មីៗពីវិទ្យាសាស្ត្រ និងពីស្នាដៃល្អៗដែលគេបានធ្វើ ។ ប្រសិនបើយើងបង្កើតស្នាដៃអ្វីមួយពិសេស ដូចជាសរសេរសៀវភៅ ឬគូរគំនូរ យើងនឹងទទួលបានប្រយោជន៍ពីស្នាដៃទាំងនេះ ហើយគ្មាននរណាម្នាក់ អាចលួចគំនិតស្នាដៃយើងបានឡើយ ។

២៨ **សន្តិភាព៖** ដូច្នេះ នៅពេលណាយើងទទួលបានសិទ្ធិដូចដែលយើងបានអានកន្លងមកនៅក្នុងសេចក្ដីប្រកាសនេះ មនុស្សទាំងអស់ នឹងអាចរស់នៅក្នុងសន្តិភាព ទាំងនៅក្នុងសហគមន៍របស់យើង ទាំងរវាងប្រទេសមួយទៅប្រទេសមួយ ។

២៩ **សហគមន៍៖** យើងទាំងអស់គ្នា អាចចូលរួមចំណែកក្នុងសហគមន៍ដើម្បីធ្វើឱ្យជីវិតយើងកាន់តែប្រសើរ ។ ច្បាប់ត្រូវតែសរសេរឱ្យបានច្បាស់ថា យើងទាំងអស់គ្នាអាចទទួលបានសិទ្ធិមនុស្ស ដោយសុខដុមរម្យនាជាមួយអ្នកដទៃ ។ ច្បាប់ត្រូវធានាឱ្យមនុស្សគ្រប់រូបចេះគោរពគ្នាទៅវិញទៅមក ហើយធ្វើឱ្យមនុស្សគ្រប់រូបត្រូវតែគោរពច្បាប់ ។

៣០ គ្មាននរណាម្នាក់អាចប្រើសេចក្ដីប្រកាសនេះ ដើម្បីនិយាយដោះសារពីការធ្វើឱ្យខូចខាតដល់សិទ្ធិរបស់អ្នកដទៃ ថាជាការត្រឹមត្រូវ ដោយអះអាងថា ពួកគេគ្រាន់តែព្យាយាមចង់ការពារសិទ្ធិរបស់ខ្លួនតែប៉ុណ្ណោះ ។ មិនអាចទទួលយកបានទេ ចំពោះការធ្វើឱ្យខូចខាតដល់សិទ្ធិអ្នកដទៃ ។

ចំណាំ: អត្ថបទនេះ មិនមែនជាអត្ថបទផ្លូវការរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិទេ ហើយក៏មិនមែនជាអត្ថបទ ដែលត្រូវបានអនុម័ត ដោយមហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិដែរ ។ អត្ថបទនេះត្រូវបានបោះពុម្ពផ្សាយ គ្រាន់តែសំរាប់គោលបំណងលើកកំពស់ការយល់ដឹងផ្នែកសិទ្ធិមនុស្ស ដោយការិយាល័យឧត្ដមស្នងការអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្សប្រចាំនៅកម្ពុជាតែប៉ុណ្ណោះ ។ ក្នុងករណីមិនច្បាស់ត្រង់ចំណុចណាមួយ សូមយោងដល់អត្ថបទជាផ្លូវការនៃសេចក្ដីប្រកាសនេះ ។

មាត្រា២៧: ១. មនុស្សគ្រប់រូប មានសិទ្ធិចូលរួមដោយសេរី ក្នុងជីវភាពវប្បធម៌របស់សហគមន៍ អាស្រ័យផលសិល្បៈ និងចូលរួមចំណែកក្នុងវឌ្ឍនភាពវិទ្យាសាស្ត្រ និងក្នុងផលប្រយោជន៍ដែលបានមកពីវឌ្ឍនភាព ។
២. មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិទទួលបានការការពារផលប្រយោជន៍ខាងសីលធម៌ និងសម្ភារៈ ដែលបានមកពីផលិតកម្មខាងវិទ្យាសាស្ត្រ អក្សរសាស្ត្រ ឬសិល្បៈ ដែលជាស្នាដៃរបស់ខ្លួន ។
មាត្រា២៨: មនុស្សគ្រប់រូប មានសិទ្ធិទទួលបាននូវសណ្ដាប់ធ្នាប់សង្គម និងអន្តរជាតិ ដែលធ្វើឱ្យសិទ្ធិ និងសេរីភាព ចែងក្នុងសេចក្ដីប្រកាសនេះ អាចសម្រេចបានដោយពេញលេញ ។
មាត្រា២៩: ១. មនុស្សគ្រប់រូប មានករណីយកិច្ចចំពោះសហគមន៍ ដែលជាកន្លែងតែមួយគត់ ដែលអាចបង្កើតបានការរីកចម្រើនដោយសេរី និងពេញបរិបូរណ៍នូវបុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់ខ្លួន ។
២. ក្នុងការប្រើប្រាស់សិទ្ធិ និងសេរីភាពរបស់ខ្លួន មនុស្សគ្រប់រូប ត្រូវស្ថិតនៅត្រឹមតែកម្រិតព្រំដែនដែលច្បាប់បានកំណត់ សំរាប់ធានាការទទួលស្គាល់ និងការគោរពសិទ្ធិ និងសេរីភាពរបស់អ្នកដទៃ និងបំពេញសេចក្ដីត្រូវការយ៉ាងត្រឹមត្រូវខាងសីលធម៌ សណ្ដាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និងសុខុមាលភាពទូទៅ នៅក្នុងសង្គមប្រជាធិបតេយ្យតែប៉ុណ្ណោះ ។
៣. តែយ៉ាងណាក៏ដោយ សិទ្ធិ និងសេរីភាពទាំងនេះ មិនអាចយកទៅប្រើប្រាស់ផ្ទុយនឹងគោលបំណង និងគោលការណ៍ទាំងឡាយ របស់សហប្រជាជាតិឡើយ ។
មាត្រា៣0: គ្មានបទបញ្ញត្តិណាមួយនៃសេចក្ដីប្រកាសនេះ អាចត្រូវបានបកស្រាយតម្រូវថា រដ្ឋណាមួយ ក្រុមណាមួយ ឬបុគ្គលណាម្នាក់ មានសិទ្ធិបែបណាមួយ ក្នុងការធ្វើសកម្មភាព ឬការប្រព្រឹត្តអំពើអ្វីមួយ ដែលសំដៅទៅបំផ្លិចបំផ្លាញនូវសិទ្ធិ និងសេរីភាពទាំងឡាយ ដែលមានចែងនៅក្នុងសេចក្ដីប្រកាសនេះឡើយ ។

សេចក្ដីប្រកាស
ជាសកល
ស្ដីពីសិទ្ធិមនុស្ស
១៩៤៨-២០០៨